

OLYMPIJSKÝ PŘELUD

TATROU 613
DO SOČI A ZPĚT

TOMÁŠ PETLACH

Tomáš Petlach

Olympijský přelud

Tatrou 613 do Soči a zpět

Tribun EU
2014

© Tomáš Petlach, 2014
Cover © Mgr. Martin Vala, 2014

Obsah

1. Znamení osudu.....	7
2. Není nad dobré kamarády	11
3. Odjezd!	13
4. Půlnoční hranice.....	21
5. Ukrajinské ráno	24
6. (Ne)pracovní týden začíná	41
7. Země paradoxů.....	45
8. Cedule do nikam	46
9. Nezvaný host.....	50
10. Studenti na cestách.....	51
11. Jak je důležité vozit „paroh“	58
12. Ruské rozpaky.....	71
13. První noční	76
14. V kofeinovém rauši	79
15. Vítězové, nebo poražení?	84
16. Adler to řeší.....	104
17. Jako doma	107
18. Zelená návštěva.....	119
19. Letní idyla	124
20. Otrava.....	125
21. Batajsk a Batajsk.....	134
22. Staří známí	141
23. Medvědi z Chersonu	151
24. Snaha nanic	156
25. Víc štěstí jak.....	160
26. Kobra.....	166
27. Vítejte v EU	169
28. Padesátka.....	172
29. Doma!.....	173

1. Znamení osudu

Snad ještě nikdy se mi nepodařilo připravit na cestovatelskou dovolenou lépe, než v letošním roce. Ačkoliv nic nenasvědčovalo tomu, že se vůbec nějaká výprava odehraje. Od dubna jsem ležel doma v příšerných bolestech od zad a každou minutu celým tělem procházející křeč byla výsměchem jakýmkoliv letním dobrodružstvím. Avšak díky téměř nadpozemským schopnostem pana Filipczyka z Návší, fyzioterapeuta, jehož jsem měl tu čest a štěstí na doporučení kamarádky Kláry poznat, se jakoby mávnutím kouzelného proutku zdravotní stav rapidně zlepšoval a i přes malé červnové zakolísání jsem byl v polovině prázdnin zase ve formě.

Plány byly více než smělé. V osvědčené dvojici s Michalem Caisem jsme vybírali cíle vzdálené tisíce kilometrů daleko a snili o tom, že scénérie zachycené na fotkách ruských webů spatříme na vlastní oči. Vývoj však neměl jen můj zdravotní stav, ale i nečekaně horké léto. V Rusku začaly hořet stovky kilometrů stepi a měnily desítky měst a vesnic ve spálenou zemi. Jenom naivní blázen by se domníval, že se tohle peklo podaří uhasit během pár dní a bez výraznějších následků. Vzhledem k tomu, že pokaždé, když něco začíná drhnout, vidím to jako jisté znamení Osudu, začal jsem pochybovat o správnosti naší volby. Dovolenu jsem určitě potřeboval, ale na druhou stranu jsem si už natolik vědom možných rizik, že nepodceňuji žádné náznaky se na cestu nevydat.

Přestože jsem měl nějakou představu o tom, kam bych se rád podíval, nechával jsem tentokrát výběr čistě na Michalovi. Známe se natolik dlouho, že naše uvažování již má tu kouzelnou schopnost vzájemného doplňování se a tak vybere určitě správně. Věnoval jsem se naplno práci, aby se náhodou nestalo to, že budu odjíždět plný nervozity od „plného stolu“ a občas

mrknul na odkazy, kterými mne můj dlouholetý kamarád zásoboval.

V Rusku se ani po týdnech intenzivního snažení nedařilo požáry uhasit, oblaka štiplavého kouře zahalila Moskvu, a tak jsme se s Michalem shodli na poněkud skromnějším cíli naší cesty – dějišti zimních olympijských her v roce 2014 – Soči. Přibližně 2700 kilometrů cesty mělo zodpovědět mou otázku, zda je Soči jen vesnicí pod horami, jak ji popsal jeden český novinář, a nebo je se svou délkou 147 kilometrů opravdu nejdelším městem Evropy, jak tvrdí wikipedie. Jsem přesvědčený, že tak rozdílné údaje musejí začít vrtat v hlavě snad každému, kdo ještě není díky televizním reklamám a pseudozpravodajství soukromých televizních a rozhlasových stanic zcela imunní vůči jakýmkoliv informacím.

9. srpna jsem v práci nahlásil termín své dovolené a Osud zasáhl podruhé. V úterý ráno jsem se nedokázal zvednout z postele. Zatímco iluzionista přeřízne svou asistentku napůl jen díky své šikovnosti tak, že to celé vypadá sice jako skutečnost, ale je to jen dokonalý trik, já jsem tento pocit zažíval nečekaně realisticky. Dolní polovina těla byla jakoby cizí a sebemenší pokus o změnu polohy byl drasticky bolestivý. „Co budu dělat?“ honilo se mi hlavou. „Ochrnul jsem?“

Vzpomínky na ukrutné dubnové bolesti, při nichž jsem sténal a brečel jako postřelený ve válečném dramatu, mne přivedly na myšlenku vyzkoušet, jak moc silná je ta bolest nyní. Ležím uprostřed pohodlné postele v civilizovaném světě, kde 15 kilometrů vzdálená nemocnice je vybavená více než solidně a kousek vedle mne je na nočním stolku mobil bez jakéhokoliv omezení pro volání. Jenže i těch pár decimetrů je pro mne teď nekonečně vzdálenou oázou pomoci uprostřed pouště plné bolesti a neschopnosti pohybu. Zaťal jsem zuby a pěsti a pro

možného pozorovatele komickými tuleními pohyby jsem se dostal z pohodlí postele až na tvrdou parketovou podlahu. Náraz při pádu byl oproti „nožům“ v křížích spíše pohlazením. Pokusil jsem se postavit a s gorilím řevem se mi to nakonec podařilo. Člověk by nevěřil, jak se dokáže při něčem tak banálním, jako je vstávání z postele, tak solidně zapotit. Vzpřímený jsem sice pociťoval omezenou mobilitu, ale rozhodně ne tak vyčerpávající bolest. Zbaběle jsem si vzal prášek na bolest, filmově při jeho hledání a máchání rukama ve vzduchu rozbil šuplík nové kuchyňské linky a během hodiny jsem se hbitými pohyby herce zpomaleného filmu dal natolik do pořádku, že jsem jakoby nic vyrazil do práce. Štěstí mi navíc natolik přálo, že jsem při oblékání mohl vynechat tu nejkritičtější fázi, a to ponožky; venku bylo natolik teplo, že jsem v souladu s pravidly etického kodexu veplul do sandálů bosou nohou a pohyby odpozorovanými u méně šťastnějších invalidů sklouzl za volant své audiny.

V práci obvykle nepodávám nijak zásadní fyzické výkony na to, aby bylo při těch pár krocích po firmě znatelné, že se mnou není něco v pořádku. Chladivá mast a led navíc bezpečně ochromily postižené místo natolik, že jsem vlastně byl tak nějak úplně normální. Jenže maskovat problém není nikdy jeho řešení. Ačkoliv nerad, vytočil jsem číslo pana Filipczyka a požádal ho opět o pomoc. Klára identifikovala problém jako propadlé obratle a netvářila se vůbec pobaveně. Stejně tak pan fyzioterapeut s „velkým eF“.

„To je problém. Pokud to nepomůže, tak jedinečně na operaci,“ znělo ne zrovna povzbudivé hodnocení.

Přesto jeho „neodborné“ a nelékařské metody opět slavily úspěch a za pár dní jsem cítil bolest jen poloviční. I ranní vstávání bylo už o hodně lepší. Hlavně to nesmí zatuhnout, opako-

val jsem si a využíval každé příležitosti na procházku, třeba i krátkou. Večery jsem trávil na několikakilometrových toulkách se psem a i přes bolesti jsem si uvědomoval, že jiná cesta vede jen přímo na operační sál.

Po necelých dvou týdnech jsem se hlásil na kontrolu, protože termín mé o týden posunuté dovolené se nezadržitelně blížil. Proběhly klasické pohyby. Pomalu jsem se už zvedal z masérského lehátka, ale byl jsem zabrzděn – kdepak, dneska bude seance delší. Během chvilky mi záda okupovaly skleněné baňky. No, to nic není, ležel jsem klidně dále. Jenže pak jsem uslyšel zapalování ohně a vzpomněl si na malý kahan, který měl pro mne nepochopitelnou funkci. Stačila méně než vteřina, aby mi sepnul mozek a vyhodnotil, co se na mne chystá. Přiznávám, že vydržím opravdu hodně bolesti, ale mám panickou hrůzu z jehel a injekcí. Akupunktura byla pro mne něčím, co zajisté pomohlo tisícům lidí, takže pro mne bude určitě nějaká vhodnější a méně nebezpečná metoda. Jenže nebyla. Ležel jsem bezmocně na břiše, na zádech skleněné baňky, které by při sebemenším pokusu o útěk spadly a rozbily se a očekával to nejhorší. Byl jsem opíchán. Během své nemocenské jsem o této metodě shodou okolností četl a tak jsem se uklidňoval alespoň tím, že celý proces nebude trvat déle, než pár vteřin. Jenže když jsme byli v nejlepším, zazvonil ve vedlejší místnosti telefon. A pan Filipczyk ho odešel zvednout. Myslel jsem, že mne snad trefí šlak. Ležím tady jako blbec, na zádech mám skleničky od jogurtu a v sobě určitě tak metr dlouhou jehlu!

„Postavte se, pomalu, pomalu“ přerušil mé černé myšlenky fyzioterapeut a bleskově ze mě sundal všechno to, co jsem nikdy nechtěl vidět – tedy určitě ne na sobě.

Byl to neuvěřitelný pocit. V zádech jsem sice cítil, jako by mi někdo udělal vrtačkou díru do páteře a nalil do ní litr alpy, ale

nedělal mi problém ani předklon, ani žádný další z pohybů, které jsem měl sice pomalu, ale přece jen předvést.

„Dobré to je,“ usmál se starý pán a odešel si umýt ruce. Vedle v místnosti ho už čekají další tři lidi. Bude mít zase perný den. Jako každý, kdo je ve svém oboru více než dobrý.

2. Není nad dobré kamarády

Je pátek 27. srpna 2010, v práci mám vše hotovo, naše Tatra 613-3 „Stanislava“ prošla po dobře odvedené servisní práci Jirky Kuchaře i technickou kontrolou a s tachometrem na cifře 288333 kilometrů, přestože je to jen naprosto nic nevypovídající údaj, jelikož jak všichni víme, tahle tatra má najeto o stovky tisíc kilometrů více, tankuji plnou nádrž plynu s tím, že teď už zbývá jen sbalit věci, zařídit jídlo na cestu a hlavně – naložit Michala!

Jenže je tady i třetí zásah Osudu. Přestože máme zmapovány trasy, zařízeny dovolené a auto je po celkové kontrole, stále nemáme to nejdůležitější – víza. Ať počítám, jak počítám, tak měla být vystavena do středy, jenže termíny tady diktuje ruská strana a ta má své počty. Nově by měla být hotova v šibeničním termínu v pátek kolem 16. hodiny, ale raději v to moc nevěřím a sestavuji náhradní krizový plán – v Itálii jsme zatím tatrou taky nebyli a navíc tam máme jistotu moře.

„Hele, jakou máš náladu?“ volá Michal někdy kolem třetí odpoledne.

„No, jde to. Jedem tedy do Itálie?“ ptám se bez zbytečných okolků.

„Máme víza!“ hlásí můj kamarád z Prahy s neskrývaným optimismem ve hlase.

„Hm. To je dobře. Kdy přijedeš?“

Nemám nějak důvod jásat. Mám pořád takový podivný pocit, že vše vychází až moc dobře. Buď je to o tom, že člověk má umět plánovat a organizovat čas, nebo nás ještě čeká nějaká pořádná komplikace.

Odjezd je naplánován na sobotu odpoledne, takže nám oběma zbývá dostatek času se sbalit a případně dokoupit vše potřebné. Loni jsme se v Bulharsku dokázali neskutečně spálit, takže směr lékárna za kamarádem Richardem.

„Tak nemůžeš uvažovat,“ odmítá rezolutně nejlepší magistr, kterého znám, když mi podává day-long na opalování s faktorem 25. „Já jsem měl známého, který taky pořád takhle trojčil, až nakonec dostal infarkt. A přitom zbytečně. Dva týdny po návratu ze špitálu se utopil při povodních.“

Není nad kamarády, kteří dokáží uklidnit.

Večerní návštěva restauračních zařízení, v nichž od kamaráda Vojty, jenž procestoval více než stovku zemí, získávám cenné informace, se neplánovaně protahuje.

„Zkuste tu Abcházii. Máte to ze Soči tak dvacet kilometrů. Budeš první Čech, který se dostane na jejich území. Nebo minimálně první Brušperák,“ nabádá mne Vojta. Není to jen prosté popichování. On sám absolvoval výpravy do zemí jako je Turkmenistán, Irán či Severní Korea. „Problém je, kdyby Tě tam zatkli a nebo nechtěli pustit zpátky. Abcházii zatím uznalo jen Rusko a diplomaté tam nesmějí. Uznali by tím totiž abcházkou samostatnost,“ doplňuje jedním dechem.

„Rusko rozmístilo v gruzínském separatistickém regionu Abcházie systémy protivzdušné obrany S-300,“ dočítám se ještě v noci respektive nad ránem, když se snažím zjistit něco bližší-

ho o státě, který do dnešního dne uznaly mimo Ruské federace pouze Nikaragua, Venezuela a tichomořský ministát Nauru.

V podstatě obyvatelům Abcházie rozumím. Pohnutá historie, kde se střídalo pohanské náboženství, křesťanství, islám a nakonec pravoslaví, je neustálým přetahováním o nadvládu nad jejich územím mezi Sovětským svazem a Gruzií. V krvavých etnických konfliktech zahynuly desítky tisíc lidí a další stovky tisíc uprchly do okolních států. Ještě v srpnu 2008 zde ruské letectvo bombardovalo Kodorskou soutěsku a země byla ve válečném stavu.

Pokud budeme mít štěstí na rozdávání, třeba se o něco pokusíme. Krym je také autonomní republikou a minulý rok jsme neměli sebemenší problémy. Jenže upřímně řečeno, tohle je hodně silná káva. Navíc máme do Ruska jen jednorázové vízum, tedy museli bychom se pokusit uplatit abcházské celníky, aby nám pustili tam, no a hlavně pak ty ruské, aby nás pustili zpátky. Jinak bychom byli v pasti. Na jednorázové vízum bychom nesměli zpět na ruské území a v Gruzii by nás pro změnu zatkli.

3. Odjezd!

Probouzím se v sobotu ráno někdy kolem deváté. Spal jsem asi sedm hodin. Michal přijíždí v poledne přesně podle plánu. Na ostravském autobusovém nádraží ho vítá deštivé počasí. Zbývá nám jen koupit pár kazet do kamery, udělat krátký předcestovní briefing a můžeme vyrazit.

„Hele, vezmeme to přes Makro,“ upravuje letošní kameraman lehce plány a chlubí se novou digitální videokamerou. Jelikož mám letité filmařské zkušenosti, tak ve mně ta hračka za tři tisíce vůbec nevzbuzuje důvěru.

Těsně před druhou odpoledne máme dostatečné zásoby potravin, vody, piva (coby dárků) a hygienických potřeb. Zbývá si jen proklepnout trasu, shodnout se na cílech, kterých chceme dosáhnout a můžeme jet.

Sobota 28. srpna 2010, čas 16:15, stav tachometru 288393. Odjezd!

Mám vynikající náladu. Trošku mne sice znervózňuje objektiv v rukách spolujezdce, ale jsem spokojený, že jsme už vyjeli a soustředím se především na jízdu. Tatra šlape jak hodinky a vzduchem chlazený osmiválec je koncertem, jaký by jen stěží našel srovnání. Bodejť by taky ne!?! Tentokrát se opravdu zadařilo a stanislavě se věnovali ti nejlepší z nejlepších! Zmiňovaný Jirka Kuchař se postaral o celkovou kontrolu a servis a hvězdné duo Olda Rymel a Vít'a Horák se po letech opět exkluzivně podepsali na seřízení motoru jak na benzín, tak na plyn. Nebýt obětavosti těchto mistrů v oboru, nikdy by žádná naše výprava nedopadla úspěšně. Už proto, že bychom s neodladěným autem nikam nevyrazili. Díky!

Michal mezitím popisuje svou anabázi s vízy. Přestože jsem se vždycky snažil zastávat jistých specialit z ruské strany, těch letošních bylo a bude až nad míru. Vzhledem k tomu, že jsme neustále upravovali termín odjezdu, poněvadž se do poslední chvíle nevědělo, jak to bude s mým zdravotním stavem, vyřizovali jsme nakonec víza na poslední chvíli. Což neměl být problém. Za nadstandardní poplatek 3500,- Kč nám Moravia Contact přislíbil vyřízení veškerých formalit, zvacím dopisem počínaje a vízem podle plánu konče.

Jenže jak jsem vzpomínal již dříve, ruské počítání dní nebylo tím jediným, co poněkud vázlo. Předpokladem pro úspěšné zvládnutí vízových příprav je i dodání fotografií ve formátu 3,5

x 4,5cm. Když dodatečně pátrám na internetu, jaký je ten správný rozměr, dostává se mi odpověď někde mezi 3-5 centimetry na výšku i na šířku.

S informacemi, že 3,5 x 4,5 cm je správně, vyrazil Michal do fotoateliéru. Během pár vteřin byl ale vyveden z omylu.

„Kdepak, pane, na ruská víza je potřeba rozměr 3 x 4 centimetry!“ přesvědčuje argumenty téměř nepřekonatelnými fotograf. Na nástěnce laboratoře visí podrobný seznam, jaký typ fotografie je kde použitelný, rozuměj předepsaný.

A teď, babo, rad'! Na dohadování nebo další zkoumání není moc času. Naštěstí je můj kamarád opravdu nadprůměrně inteligentní a nechal vyrobit fotografie v tom větším „nesprávném“ formátu. Však co, když tak se to obstříhne.

Co myslíte, jak to nakonec dopadlo? Klasicky rusky...

„Víte, ono se to má tak: požadavek je, aby fotografie měly 3 x 4 centimetry,“ vysvětluje jeden z pracovníků Moravia Contactu. „Jenže skenovací zařízení ještě nefunguje tak, jak by mělo. Takže když se podíváte, tak na vízech je políčko < zde nalepte fotografii 3 x 4 centimetry > . A hádejte, jaký má to pole skutečný rozměr? 3,5 x 4,5 centimetrů.“ A vo vo tom to je, stačí jen dodat.

„Michale, a nemyslíš, že to nějak vážne? Neměli bychom se na to vykašlat?“ volám ještě pár dní před odjezdem plný obav. Musím vypadat jako stará pověřčivá babka, ale ono je to opravdu hodně o štěstí. Absurdity ruské části Evropy neznají hranic a nedá se na ně nikdy dokonale připravit.

„Chceš teda do Itálie? Ušetříme sedm tisíc,“ zní logická odpověď a tak raději už mlčím. Vůbec se mi nelíbí to, že můj kama-

rád lítá po Praze jako hadr na holi od jednoho k druhému a žadoní o vstup do země, kde by nás měli spíše vidět rádi.

I když... kdo ví. Ze dne na den jsme se ze součásti východního bloku stali západáky. Což na postsovětské straně rozhodně nemůže vzbuzovat sympatie. A ještě jsme jejich hokejisty porazili na posledním mistrovství světa!

Ve tři čtvrtě na pět projíždíme česko-polskou hranicí v Českém Těšíně. Uplakané počasí se umoudřilo, provoz je minimální a ke spokojenosti nám chybí jen rozbalit první cestovatelský řízek. O dvě hodiny později profrčíme 130 kilometrů vzdáleným Krakowem a cestou ještě stihneme pořídit první fotografie ve městě s dvojsmyslným názvem – Kozy. No uvažte, který chlap by se bránil fotce s kozama?

Když tak nad tím přemýšlím, co už jsme všechno projeli – “v životě” – jak by dodal Luděk Sobota.

V Estonsku jsme narazili na Kundu, tady na Kozy a ve Španělsku se nám opravdu moc líbilo v Peníscole. Co nám ještě schází k tomu, abychom měli komplet?

Stmívá se neskutečně rychle. Ono se to nezdá, avšak léto je už opravdu pryč. Uprostřed tmy napodruhé tankujeme do stanislavy plyn a budíme tradičně nebývalou pozornost.

„Co to je? Tatra? Hm, to je zbytek, že?“ vyptává se zvědavě čerpadlář poté, co polsky popřeji dobrého večera. Jenže moje polština tím vcelku končí a marně se snažím o korektní překlad.

„Tak, tak,“ odpovídám neutrálně a až po návratu domů si díky slovníku objasním neznámý pojem, který v češtině znamená

„památka“. No, to by se asi synek divil! Jaká památka? Normálka, ne?

„Máte tady toalety?“ zkouším portfolio služeb a dostávám pozitivní odpověď. Ukrajinské hranice jsou přede dveřmi a nerad bych během pasové kontroly zamířil někam do polí.

„Nechte otevřené dveře,“ dostávám ještě před vykonáním potřeby nezbytné pokyny. Není se čemu divit, WC je evidentně spíše pro zaměstnance a uprostřed skladu plného plechovek piva je obezřetnost na místě. Stejně nesvítí světlo, tak mi nezbývá než se o své počínání podělit i s okolím.

„Tatra... kolik to má cylindrů-válců? A obsah? Pět litrů?“ pokračují dotazy polsky a následně anglicky, když se rozhodnu utratit ještě pár zlotých za náhradu olova do benzínu a pár plechovek místního chmelového moku coby suvenýrů.

O půlnoci překročíme polsko-ukrajinské hranice. Jako obvykle. Půl hodiny před dvacátou čtvrtou hodinou totiž dosahujeme Korczowy, na druhé straně Krakovce, a po 452 ujetých kilometrech tedy můžeme očekávat delší pauzu.

„Ty vole, Češi,“ hlesnu, když kousek od nás vidím zájezdový autobus s pražskou espézetkou. Copak se nebojí, že je hned kousek za hranicemi přepadnou, okradou a zabijí? Jako splašená kometa pobíhá okolo blond'atá delegátka a „pražáci“ jsou během pár minut odbaveni. Snad budeme mít také štěstí.

„Citroen?“

„Kakája máрка?“

„Wieviel Pferdestaerke? Wiviel PS?“

Během pár vteřin u celní budky na mne sypou dotazy ze všech možných stran a jazyků.

„Citroen? Ne. Tatra!“ odpovídám Polákovi a Ukrajinci naráz jednou větou.

„Pé es? Was?“ Němci prostě nerozumím. Nejde o to, že je nemám rád, ale nikdy jsem německý jazyk nepřijal za ten, co bych měl znát.

„Tatra. Pé es...“, opakuje Němec neodbytně.

Aha! Jako kolik to má koňských sil!

„Hundert sechzig – stošedesát. A novější dvě stě,“ dostávám ze sebe sebevědomě.

„Hmmm...“, zní pochvalné pokyvování hlavami všech zvědavců.

„Další, další,“ ozývá se skrz malé okénko pasové kontroly ukrajinsky. „Co to je za značka? Tatra? Tranzit? A kam tranzitujete?“

„V Rasíju, Soči – do Ruska, Soči,“ odpovídám stále klidně a sebejistě.

„A Tatra....?“ pokračuje celník, ale drmolí tak rychle, že napoprvé nepochopím, o co mu jde.

„Tatra tam zůstane s vámi? V Soči?“ opakuje pomaleji a pečlivě si prohlíží čerstvě vystavený techničák.

„Ano, zůstane tam s námi.“ Kam by asi jezdila?, divím se. Úředník něco zapíše do počítače, přidá nějaké to razítko a pak mi vrátí pasy.